

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

XI. évf. 1. sz. 2018 TAVASZ

[Almássy Balázs: Victor Hugo: Nevető ember >>>](#)

Almássy Balázs: Victor Hugo: A nevető ember

„Ahol érzelmeink is közbeszólhatnak, ott nem nevetünk”

/Babits Mihály/

„A száj két rángatózása ragályos: a nevetés és az ásítás.” [\[1\]](#)

/Victor Hugo/

A bohócok festett mosolyát elnézve felvetődhet bennünk, hogy ha a nevetés fajtáit kellene számba vennünk, érdekes leltárt állíthatnánk össze: a kuncogástól a kényszeredett és erőltetett nevetésen át a könnyes hahotázásig terjedő hosszú felsorolásból egy valami biztos hiányozna: az örökké tartó, állandó nevetés. Ilyen nincs, nem lehet, s ez kívül esik hagyományosan szocializált viselkedésmódunkon is. A nevetés alkalomhoz kötöttsége annyira nyilvánvaló, mint létünk végessége, s ha valakire mégis a folyamatos vigyoroghatnék lenne jellemző, akkor az sokkal inkább betegesnek, mint szórakoztatónak hat a számunkra, s önkéntelenül is idiotizmust, vagy épp gonosz és kaján szándékot feltételezünk a magatartása mögött.

A mások gyengesége, tragédiája feletti vigyorgás ördögi hatásáról már Baudelaire is beszélt 1855-ös híres tanulmányában: *„A romantikusok, pontosabban a romantikus iskola egy csoportja, a satanizmus hívei, megértették a nevetésnek ezt az ősi törvényét (...) A melodramák hitetlenjei, a sok pokolra küldött, kárhozott lény, akinek arcát mindörökre eltorzította a visszataszító vigyorgás, mind pontosan megfelelnek a nevetés lélektani törvényeinek.”* [\[2\]](#)

Ugyanebben a tanulmányában elmélkedik arról is, hogy *„a nevetés saját felsőbbrendűségünk tudatából fakad. Ördögibb gondolatot el sem lehet képzelni. Gőg és tévelygés szüleménye! Megjegyzendő, hogy a klinikai örültek valamennyien meg vannak győződve roppant felsőbbrendűségükről. Figyeljék meg, hogy az örültség leggyakoribb, legközönségesebb szimptomája a nevetés.”* [\[3\]](#)

Baudelaire Hugo kortársaként és a romantikus eszmények elvetőjeként maga is visszavisszatérően foglalkozott a groteszk természetével, s újszerű költészetében nem ritkán hasonlóan bizarr, egyszerre a nevetést és a szájalommal vegyes borzongást kiváltó esztétikai hatásra törekedett, mint romantikus pályatársa Quasimodo, Triboulet vagy éppen Gwynplaine alakjával. Egymás iránti kölcsönös tiszteletüket, noha eltérő esztétikai alapelvek mentén alkottak, bizonyítja Hugo Baudelaire-ről írt megállapítása, miszerint „új borzongást” hozott a lírába.

Ha elfogadjuk a megállapítást, mely szerint *„A mai bohócok az udvari bolondok, a középkori karnevál, a korai színjátás és a vásári szórakoztatás régi archetípusaiból jöttek létre.”* [\[4\]](#), akkor Victor Hugo három híres művének (A párizsi Notre-Dame, A király mulat, A nevető ember) főszereplőit, tehát Quasimodo –Triboulet –Gwynplaine alakjainak hármását külön is

érdemes lenne cirkuszkutatási szempontból is megvizsgálni, jelen munkánkban mi most csak Gwynplaine rövid elemzésére szorítkozunk.

Az örök nevetés egyik legmaradandóbb irodalmi képviselőjét, Victor Hugo romantikus regényének, a *Nevető embernek* főszereplőjét, Gwynplaine-t sehogy sem tudnánk beilleszteni a kajánul vigyorgók azon baljós listájába, mely a bajkeverő germán istentől, Lokitól Batman ádáz ellenfeléig, Jokerig terjed.

Eltorzított arca miatt örökké ellentétes hatáskeltésekre kárhoztatott alakja sokkal inkább ahhoz a megkettőzött modern kori bohócalakhoz vezethet el minket, mely a Fehér bohóc és az Augustus kettősének porondbéli együtt szerepeltetésével válik nyilvánvalóvá.

Elterjedt nézet a regényt nemcsak bohóctragédiaként, hanem sajátosan parabolikus művészregényként is felfogni, s a szép és a rút, a magasztos és az alantas, a művészi és a közönséges állandó együttes jelenléte mellett az értelmezési lehetőségeket az csak tovább tágítja, hogy Hugonál gyakran a fizikai szépség jár együtt a legromlottabb jellemmel.

„*Vajon egyértelmű-e a nevetés a jókedvvel?*”^[5] teszi fel a kérdést a szerző, mielőtt Gwynplaine részletes bemutatásába kezdene, s ebben a kérdő mondatban megragadható a főhős létének egész tragédiája is. A titokban előkelő származású Gwynplaine arcát gyerekkorában, erre a barbár beavatkozásra képzett, kifinomult kezek, szétszabdalták, és örökké vigyorgó „tátongó álarc”-cá formálták át, mely mintegy levehetetlen maszkként egybe forrt vele. Kerekcső bódéjával az országutakat járó vándorkomédiás, Ursus, egy viharos éjjel befogadja őt, és vele együtt a felnőtté serdülve csodálatos szépséggé váló árva és vak csecsemő lányt, Deát is. Hármójuk társulata, *Homoval*, a háziasított farkassal kiegészülve aztán egyre nagyobb sikerekre tesz szert rögtönzött előadásaikkal, melynek központi alakja a gyerekként elcsúfított Gwynplaine lett: „*Gwynplaine a nevetésével nevetetett. Pedig nem nevetett. Csak az arca nevetett, a lelke nem. Páratlan arca, melyet a véletlen vagy a különös ipar adott neki, magában nevetett. Gwynplaine nem avatkozott bele. Külseje nem függött bensejétől. Nem ő tette e kacajt homlokára, arcára, szemöldökére, szájára, hát nem is vehette le róla. Örökre rányomták arcára a nevetést. Gépiesen röhögött, s annál ellenállhatatlanabban, mert a nevetés megkövesült az arcán. Senki sem vonhatta ki magát a hatása alól.*”^[6]

A torz külsejéből fakadó állandó komikumot azonban Dea vaksága feloldja, s helyébe kettőjük között egy egészen éteri szerelem szövődik, melyet sajátos nyomorúságuk csak tovább erősít, hisz egyikük sem láthatja önmagát, saját arcát, egyikük vaksága, másikuk pedig megsemmisített és újra formált arca miatt, „*Mégis paradicsomban éltek. Szerették egymást. Gwynplaine imádkozta Deát. Dea bálványozta Gwynplaine-t. - Be szép vagy - mondogatta a lány.*”^[7]

Gwynplaine, nevetésre ingerlő álarcán túl rendkívüli atlétikai és gimnasztikai képességekkel rendelkezett, laza ízületei mindenfajta akrobatamutatványra alkalmassá tették. Ursustól, a komédiástól emellett széles körű műveltséget kapott, melyhez nagy szociális érzékenység is társult. És amikor a megváltozott körülmények között, örökségét visszanyerve, a nyomor megtapasztalásával emlékezetében, tagjává válik a Lordok házának, szóra emelkedik az elesettek érdekében. És az Augustus mellett ekkor megjelenik a Fehér clown is, a világcirkuszi sorstól ráért teljes tragédiájával együtt, hisz „*Nincs megalázóbb szenvedés, nincs nagyobb keserűség, mintha valaki mélyen érez, és komikusan hat kifelé. Gwynplaine-nél ez történt. (...)*

Nem tudott uralkodni vonásain, amelyek nevetségessé tették, sem hallgatóságán, amely sértegette.

Sosem érvényesült borzalmasabban a végzetes örök törvény, a fenségesbe kapaszkodó nevetségesség, az ordításba kevert kacaj, a kétségbeesés paródiája, az ellentét látszat és valóság között. Soha komorabb fény be nem világította a mélységes emberi éjszakát.

Gwinplaine sorsát ez a nevetés döntötte el. Megtörtént a jóvátehetetlen. Aki elesett, az fel tud emelkedni, de akit összetiptak, az nem.”[\[8\]](#)

[\[1\]](#) Victor Hugo: A nevető ember. Európa Könyvkiadó, Bp., 1980. 259. o.

[\[2\]](#) Csorba Géza (szerk.): Charles Baudelaire válogatott művészeti írásai. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Bp., 1964. 77.o.

[\[3\]](#) in: Victor Hugo: 76. o.

[\[4\]](#) <https://www.fnc.hu/hirek/item/1552-bohoctortenelem>

[\[5\]](#) in.:Victor Hugo, 257. o.

[\[6\]](#) in:Victor Hugo, 258. o.

[\[7\]](#) in:Victor Hugo, 263-264.

[\[8\]](#) in: Victor Hugo, 550-556. o.

[Losonczy György: A cirkuszkarrier rendszerelméleti megközelítésben \(4. rész\) >>>](#)

Losonczy György: *A cirkuszkarrier rendszerelméleti megközelítésben (4. rész)* >>>

A zsánerválasztás II.

A cikksorozatam előző része a tanuló szemszögéből közelítette meg a zsánerválasztás problémáját és mutatott be egy módszert, a BXP modellt. A mostani cikk az intézményes képzés és felvételik aspektusából elemzi a témát.

Szakemberek és kutatók egy megfelelő tipológia kialakításának útján már évtizedekkel ezelőtt megtették az első lépéseket. A [List of circus skills - Wikipedia\[1\]](#) a következő hivatkozásokat adja meg:

1. "The Classification of Circus Techniques" by Hovey Burgess. *The Drama Review: TDR*, Vol. 18, No. 1, Popular Entertainments (Mar., 1974), pp. 65-70. doi:10.2307/1144863.
2. [Jump up ^ "Circus Glossary". Circusland Company. Retrieved 13 November 2012.](#) *Icarian Games: One of varieties of antipode [foot juggling] genre. In this instance a performer's partner plays as antipodist's props used for tossing and juggling*
3. [3. Jump up ^ "Aerial Acts". Flying High Circus, Florida State University. Retrieved 13 November 2012., illetve](#)
 1. Burgess, Hovey (1976). *Circus Technique*. Drama Book Specialists. [ISBN 978-0-910482-72-1](#).

Az utóbbi munka regisztráció mellett hozzáférhető,[\[2\]](#) de természetesen ki-ki a saját területén megfelelő referenciákra bukkanhat nemcsak az interneten. A *Circus Bodies*[\[3\]](#) c. könyv például többek között a levegőszámok rekvizit- és trükkjegyzékét közli a kötet végén.

A jelen periodika természetesen elsősorban a magyar vonatkozású szakirodalmat tárgyalja. Itt a II. évfolyam 1. számában indult H. Orlóci Edit nyolcrészes cikksorozata,[\[4\]](#) amely a számok tipológiájának felvázolását tűzte ki céljául. Ő a Lehmann féle osztályozásból indult ki, majd történeti adatokat ismertetett főleg a MACIVA-anyagok nyomán (különösen érdekes például a levéltárban fellelhető 36-tételes Szekeres-féle tervezet).[\[5\]](#)

A cikksorozatot meglehetősen elkeseredett hangon zárta a szerző, szerinte az egész terület siralmas reputációjáért az aluliskolázott vezetősége a felelős. "Amíg nincs meg a felsőfokú képzés és kutatás állami intézménye, addig periodikánk is csak szélmalomharcot folytat, a kísérleteink érdektelenségbe fulladnak... ezt a kísérletet le kell zárni, ill. félretenni abban a reményben, hogy évek, évtizedek múlva talán csak kiépülnek a kutatás szervezeti keretei, és továbbvihetők lesznek az itt rögzített gondolatok".[\[6\]](#) Az államilag fenntartott tudományos intézményi háttér ugyan még mindig csak ábránd, de próbálkozásainkat folytatjuk.

Kézenfekvőnek tűnik az artistaképző iskolák tapasztalatainak felhasználása, például a felvételi követelmények egybevetése az egyes zsánerekben megjelenő trükkök technikai kivitelezhetőségéből következő kívánalmakkal és a különböző felvételi eljárások összevetése. A cikk ismerteti a Baross Imre Artistaképző Intézet, a berlini és a montreali artistaképző felvételi eljárásait, követelményeit, továbbá bemutatja a Cirque du Soleil kiválasztási rendszerét is.

Ma a Baross Imre Artistaképzőben a tanárok a következő szempontok szerint szűrik a jelentkezőket^[7]:

1. Ritmusgyakorlatok

- adott ritmus visszatapsolása **2 pont**
- zenére járás **2 pont**

2. Ruganyosság

- ugrókötélt **2 pont**
- szökdelés, váltakozó magasságban (egy kicsi, egy nagy) **2 pont**
- szökdelés, zsámolyra föl-le **2 pont**

3. Egyensúly

- Flamingó próba – egy lábon állás 1 percig (zsámolyon) **4 pont**

4. ügyesség

- Kislabda átdobása egyik kézből a másikba váltakozó magassággal, oda-vissza **2 pont**
- zsonglőr karikák forgatása kézfejen, alkaron, előre és hátra **2 pont**

5. Hajlékonyság

- Terpeszülésben törzshajlítás előre, mellkas érinti a talajt **2 pont**
- Nyújtott ülésben törzshajlítás előre, mellkas érinti a lábakat **2 pont**
- Híd (karok függőlegesen nyújtva) **2 pont**
- Spárga, combok érintik a talajt (mind a három oldalra) **3 pont**
- Hanyatt fekvésben karcsúztatás hátsó rézsútos magastartásba **2 pont**

6. Erő

- Mászás-függeszkedés kötélen, állásból indulva **3 pont**
- Ülőtartás bordásfalon hátsófüggésben, lábak vízszintesek **2 pont**

• 10-12 éves korig:	lányok: 3 mp	fiúk: 5 mp
• 13-14 éves korig:	lányok: 5 mp	fiúk: 7 mp
• 14 év fölött:	lányok: 7 mp	fiúk: 9 mp
• 10-12 éves korig:	lányok: 5 db	fiúk: 10 db
• 13-14 éves korig:	lányok: 9 db	fiúk: 14 db
• 14 év fölött:	lányok: 13 db	fiúk: 18 db

- Mellső fekvőtámaszban karhajlítás és nyújtás (karok párhuzamosan, könyök hátrafelé mozog) **2 pont**

- Húzódzkodás **2 pont**

• 10-12 éves korig:	lányok: 3 db	fiúk: 5 db
• 13-14 éves korig:	lányok: 5 db	fiúk: 7 db

- 14 év fölött: lányok: 7 db fiúk: 10 db

7. Talajgyakorlati elemek

- Fejállás **2 pont**
- Kézállás **2 pont**
- Cigánykerék **2 pont**
- Gurulóátfordulás előre és hátra **2-2 pont**

8.Szabadon választott gyakorlatok bemutatása – összhatás: **4 pont**

A Cirque du Soleil kiválasztási folyamatának alapja az online adatbázis feltöltése, amely a jelentkezés feltétele. A „CIRCUS PERFORMER„ munkát illető [\[8\]](#) témakörök a következők:

- rezümé
- néhány fotó a jelentkezőről
- videó anyag, amely nem lehet több 12 percnél; a tartalma:
 - 1 perces személyes bemutatkozás, szakmai jártasságok bemutatása (arc és teljes alakos felvételek)
 - Hajlékonyság:
 - mindhárom irányú spárgák bemutatása,
 - híd,
 - váll lazaság,
 - előre hajlás nyújtott lábbal
 - Erő:
 - kötél mászás lábkulcs nélkül
 - húzódzkodás
 - nyújtott lábemelés
 - Teljes videó a produkcióról vagy próbákról
 - Más irányú képességek bemutatása más zsánerekben

A berlini artistaképzőben a következő szempontokra tekintettel zajlik a felvételi:[\[9\]](#)

- Mozgáskészség
- Fizikai képesség
- Koordinációs képesség
- Talaj-akrobatika
- Művészeti hatás
- Fizikai adottság és szakmai tudás
- Esztétikai megjelenés

A montreali artistaképzőben (National Circus School Montreal) a felvételi rendszere három lépcsős, azaz a jelentkező csak akkor mehet tovább a következő szintre, ha teljesítette az előző szint feltételeit:[\[10\]](#)

1. Első szint - fizikai teszt:
 1. akrobatika és egyensúly
 2. fizikai kondíció

3. hajlékonyság
2. Második szint – Művészeti teszt
 1. tánc
 2. színészet
3. Harmadik szint – komplex teszt
 1. a teszt a jelentkező tehetségét mutatja be a fellépő személy és alkotás terén, továbbá azt, hogy milyen képességgel rendelkezik az artista technika és művészeti integritás területén.
4. Negyedik szint – Interjú
 1. célja a jelentkező motivációjának, elvárásainak és céljainak megismerése
5. Ötödik szint – felsőoktatásra jelentkezők esetén:
 1. francia nyelv és matematika teszt
 2. általános témájú teszt

A bemutatott artistaiskolák és a Cirque du Soleil felvételi követelményei sok hasonlóságot, közös pontokat tartalmaznak. Megállapítható, hogy a cikksorozatam előző részében bemutatott BXP modell a megismert aspektusokat jól összefoglalja, és használata egyszerűbb. A rendszert tovább lehet finomítani az antropometria bevonásával, amire már tettem kísérletet 2015-ben a „Kutatók éjszakája” eseménysorozat keretein belül. A sport antropometria alapján elkészítettem egy speciális cirkuszi mérési adatlapot, amelyet az eseményen a gyakorlatban is sikerült tesztelni[1][11].

Cikksorozatam utóbbi két része a zsánerválasztást és az azt segítő, támogató aspektusokat mutatta be. A következő cikk a tanárválasztás témáját érinti, amelynek nagyon fontos szerepe van a sikeres produkció létrehozásában, betanulásában.

[1] https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_circus_skills

[2] https://www.jstor.org/stable/1144863?seq=1#page_scan_tab_contents

[3] Peta Tait: *Circus Bodies Cultural identity in aerial performance* Routledge 2005 Glossary: p. 153-155.

[4] <http://epa.oszk.hu/01400/01461/00003/horlociedit.htm>

[5] <http://epa.oszk.hu/01400/01461/00004/2013.htm>

[6] http://epa.oszk.hu/01400/01461/00010/horloci_edit_a_cirkuszszamok_tip_8.htm A cikk utolsó mondata: „A továbbiakat illetően szíves figyelmükbe ajánlom 'A cirkuszi számszánerek' periodikánkban közölt tanulmányait, melyekben természetesen tipológiai kérdések is felmerülhetnek”.

[7] Forrás: BIAK 2018, <http://www.biak.hu/felveteli/>

[8] <https://www.cirquedusoleil.com/en/jobs/casting/demorequest/circusarts.aspx>

[9] <http://artistenschule-berlin.de/en/acrobatic-arts/training/>

[10] <http://ecolenationaledecirque.ca/sites/default/files/content-image/en-entrance-exam-description-ces-pfs.pdf>

[11] https://gtk.szie.hu/sites/default/files/files/tudomany/ke2015/pitlik_beszamolol.pdf

H. Orlóci Edit: Cirkuscikkek 2016

Már a tavalyi cikkemben[1] jeleztem sorozatunk lezárásának valószínűségét (Maczák Ibolya: Egy ismeretág ébresztése? Új típusú segédlet a cirkuszkutatáshoz / Cirkuscikkek). A Népszabadság, majd a Magyar Nemzet megszűntével véglegessé vált ez a döntés, a mostani írásomban tehát az eddigiektől eltérő szerkezetben, másfajta hangsúlyokkal, de továbbra is a tradicionális cirkuszi megközelítés nézőpontját tekintem feladatomnak.

Az alábbi táblázat abc-rendben sorolja fel a vizsgált online napilapokban megjelent vonatkozó cikkek számát (Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszabadság, Népszava):

MH	MNO	NOL	NSz	Összesen
23	33	8	22	86

Már a NOL év közben történt kiesése jól érzékelhető hiányt okozott, az elkövetkezendőkben pedig az MNO megszűnése tovább ront a helyzeten. A sajtótermékek vizsgálata, elemzése egyrészt azok forrásértékéből, másrészt a közvélekedést befolyásoló agitatív erejéből következőleg fontos. Ma a tényleges cirkusz intézményének megértésével foglalkozó szakemberek legalapvetőbb kötelessége egyrészt a tárgyi tévedések korrigálása, másrészt az értelmiség torzító világképéből következő mozgatórugók feltárása, a mögöttes érzelmi tartalmak detektálása, melyek a tradicionális (tényleges) cirkusz kiszorítását szolgálják.

A szerzőket illetően igazolni sem kell azt a premisszát, hogy az újságírónak a személyes szimpátiája jól letapogatható az írásai alapján. Az elmúlt időszak során egyértelműen kirajzolódott az a tendencia, hogy a korábbi években legnagyobb számú cikkel megjelenő két újságíró, akiket meggyőződésem szerint a hagyományos cirkusz elkötelezett hívének lehet tekinteni, kiszoruló félben van az intellektualizmus felé közelítő újcirkusz-pártiakkal szemben (Pion István öt, R. Kiss Kornélia/Nelli nyolc írással szerepel). Az elsőként említettekkel szemben közel háromszoros túlerőben vannak az utóbbiak, hiszen Bóta Gábor csupán három cikkel van jelen, Trencsényi Zoltán pedig mindössze eggyel.

A válogatásba bekerült írások kritikai értékelése során egészen nyilvánvaló és egyszerű tévedésekre bukkanhatunk. Ilyennek mondható például a „nyolcas piramis” említése (4)[2] a magasdróton. Ezt másképp nem lehetne elképzelni, mint a legfelső ember nyakában ülő vagy vállán álló még egy „emelettel” feljebb elhelyezkedő artistával. Talán-talán kivitelezhető is lehetne, de itt bizonyosan nem erről, hanem a hagyományos, valóban szenzációs trükkről volt szó (melyet egyébként 1951-ben a magyar Baldió csoport mutatott be, tudomásom szerint az FNC-ben elsőként).

Egészen másfajta tévedése szerepel a Recirquel vezetőjének, Vági Bencének a Pion István által jegyzett cikkben (81): „A Cirque du Soleil hozzánk képest kifejezetten klasszikus cirkuszi vonalat visz, talán az amerikai Barnum Cirkusz hagyományaihoz áll a legközelebb”. Ez olyan mértékű képtelenség, amelynek cáfolata teljesen fölöslegesnek tűnik, hiszen a szakmában, de a szakmán kívüli érdeklődők körében is köztudott, hogy éppen pont az ellenpólusok fémjelzését szolgálja e két intézménynev. (Ugyanebben a cikkben szerkesztői megjegyzésként hibásan szerepel az, hogy „[A Barnum Cirkusszal járta be Magyarországot Buffalo Bill lovaglóművész is](#). Vadnyugati sátorvárosukkal 1906. június 16. és július 22.

között Magyarország 25 városában léptek fel”. A Barnum and Bailey Cirkusz 1901-ben járt Magyarországon.)

Alig észrevehető, de kellemetlen torzítást tartalmaz a következő mondat is: „[az állatkert] területéből szorítottak helyet annak idején az egykori Vidám Park, a Fővárosi Nagycirkusz és a Bagolyvár étterem számára is” (50). A mondat azt sugalmazza, hogy valami felsőbb hatalmak ebben a formában kárt okozva, megrövidítették az állatkertet, holott a cirkusz éppenséggel fellendítette a forgalmukat, és a cikkben is szerepel, hogy mintegy baráti szívességgént tölthették fel a cirkuszi állatokkal az üres karámokat.

Tévedésnek nem, csupán szakma-idegennek lehet minősíteni a következő szövegrészt (22): „Csak a loncsoló[3] (a biztosító kötelet kezelő kollégája) figyelme és hidegvérű gyorsasága mentette meg az orosz artista életét”. Ez, kérem, nem hír. A londzs mindennapi használata teljesen természetes a próbák során, és bizony az is szakértelmet igényel, sőt nem is veszélytelen feladat (a legsúlyosabb sérülés e tevékenység során, amelyről tudomással bírok, gerinctörés volt, noha fatális véletlen okán).

Tárgyszerűen nem felel meg viszont a valóságnak az az állítás (25), mely szerint „Kristóf Krisztián, a világhírű zsonglőr a Magyar Táncművészeti Főiskolán tanult, innen tért vissza a gentleman- (úriember-) zsonglörködés százéves hagyományához.” A tény az, hogy Kristóf Krisztián a Magyar Táncművészeti Főiskola jogelődjének, az Állami Balett Intézetnek a gimnáziumában érettségizett, hasonlóan ahhoz a több száz cirkuszi kollégájához, akik az Állami Artistaképző Intézetben[4] végeztek.

Van, aki klasszikusnak tartja ezt a számot, van, akit irritál ez a fajta „sárm”; a zsonglőr-teljesítményt magam sem kívánám elvitatni. Említésre méltónak két okból tartom a csúsztatást. Egyrészt tipikus példája az ügyes cirkuszos önmenedzselési húzásoknak (az újságíró valahonnan nyilván beszerezte az információt), de másrészt ennél fontosabb, hogy rávilágít a technikai kivitelezés jellegzetesen cirkuszos eljárás módjára.

Kristóf Krisztián mozgáskultúráját a vezető üzleteknél történt szocializációja alakította ki, ezt az előadói viselkedésmódot szívta magába egészen apró gyerekkorától kezdve. Van kiállása. Öneki nem kellett részt vennie az Artistaképző Intézet gyakorlati oktatásán,[5] a rendes tanulókkal ellentétben[6] a „királyi” utat választotta: nem kínlódott a balett-rúd mellett demi- és grand-plierrel, nem tanult klasszikus balettet (akrobatikát, függőszerkeket). A cirkuszos mentalitás pragmatizmusával csakis a forgást kellett elsajátítania, azt pedig megfelelő instrukciók alapján „kigyúrta”.

Ez a fajta célorientált beállítottság jellemző a cirkuszra. Minek az a sok faksznizás? Ki kell gyúrni azt, amire szükségem van. A ma élő legidősebb komédiás nemzedék többsége például tud(ott) trombitálni anélkül, hogy szolfézs vagy zenei képzésben részesült volna. Ha minimálisan jó hallása van, számárkottából (a mozgató ujjak szerint a C-dúr skála eleje: 0, 1/3, 3, 1...) bármit előadhat az ember. Teljesítménynek igazából csak az számít majd, ha einhandban (egy kézen állva) képes eljátszani a Bevonulási indulót az Aidából, akár a bokájára erősített cintányérral a taktust is kiverve; amint tette ezt kamaszkorában a Magyar Nemzeti Cirkusz alapítója, Richter József is. Belátom persze, hogy a produkció nem a vajt-fülűek maximális elvárásait fogja kielégíteni.

Az újcirkusz

A 2016-os évbe bekerült cikkeket illetően szinte csak azok az írások elkülöníthetők határozott cezúrával, amelyek csakis és kizárólag az újcirkusszal foglalkoznak, az összes többi vagy csak utalásokat tartalmaz, esetleg történeti megközelítést, illetve átfogóbb tematikával érinti a tradicionális alakulatot is.

A hagyományos artistaszemléletnek fentebb vázolt voluntarizmusával ellentétben a „kortárs” együttesek vezetői az érzelmekkel és szellemi tartalmakkal kívánnak operálni, és projektjük kivitelezésébe bevonják a magukat ügyesen menedzselő cirkuszi szakembereket. Adott egy művész ember (magyar viszonylatban Vági Bence), aki úgy érzi, hogy meg kell osztania az életében megtapasztalt valóság hangulatait, képzelgéseit, tudatosan végiggondolt impulzusait, és ezeket realizálja egy színházi előadás keretei között. Ilyes világfájdalmakkal az igazi cirkuszos nem rendelkezik.

Az újcirkuszt taglaló cikkek döntő többsége a Recirquel társulat világsikerével foglalkozik (3, 8, 12, 73, 77, 78, 81). A két kivétel egyike az a Trafóban bemutatott előadás (32), mely „filozófiai alapvetéseken nyugszik”, a másik pedig Magács László rendezésében egy olyan színházi produkció (60), amelyben „egyenértékű a cirkusz, a színház és a tánc.”

Messzemenően egyet lehet érteni Pion István cikkének (81) címével, mely Vági Bence társulatára vonatkozik: „Ez már nem cirkusz, hanem színház”. A kérdés persze az, hogy ez esetben vajon miképpen volna lehetséges, hogy „a cirkusz világának csúcsait ostromolja”. Hogyan kerülhet be az almatermés a körtepiac árfolyamainak kialakítási folyamatába? Igen, persze, természetesen: virágozzék ezer virág! Örülhetünk a magyar sikereknek, de azt ne vegyük egy kalap alá a cirkusziakkal (például a finanszírozást tekintve sem).^[7]

Cirkusz

A korábbi évekhez képest 2016-ban kevesebb műalkotás érinti a cirkusz világát; film is csak egyetlen (21), a képzőművészet területéről viszont még annyi sem került be a mintába. A zenei utalások közül a Quimbi cirkuszos-vurstlis alapattitűdjéről (64, 66), a Citrom Cirkusz című videoklipről (68) és könnyűzenei koncertekről (84) esik szó. A Sziget Fesztivál kulturális programjai között rendre megjelenik az újcirkuszi előadásokra történő utalás (29, 35, 48, 52, 53, 56).

A művészetek mellett idén viszont a korábbiaknál több, a sportra vonatkozó utalás is található: kosárlabda bohócok (33) és kosárcirkusz (34) az FNC reklámfogásaként, továbbá a légtorna világbajnokság győzteseit bemutató cikk (20), illetve a rúdtánc (41) került terítékre. A szociális vagy civil cirkusz, vagyis a pedagógiai alkalmazás kétszer jelent meg (14, 85), illetve a Baross Imre Artistaképző pályaválasztási nyílt napja kapott helyt (16).

Történeti utalásként vehetjük számba egy ókori cirkusznak és amfiteátrumnak említését (47), bemutatták a Ringling Múzeumot (30), a két világháború közötti időszakból újraközöltek egy hírt a Magyar Artista Egyesület munkaprogramjával (11), és beszámolót tettek közzé Hajnal Márton ELTE bölcsész-doktorandusz előadásáról a 20. század eleji freak-showról és „emberkertek”-ről (26). Itt egy olyan fontos gondolat szerepel, amelyet érdemes felidézni: „egy nagyon magas emberből is csak akkor lesz ’óriás’, ha egy cirkusz alkalmazza”. Igen, a cirkusz maga az életre kelt mesevilág.

A közelmúlt történetéhez vezet vissza, hogy jótékonysági előadást rendezett a szakszervezet az FNC közreműködésével a száznál is több olyan öreg artista részére, akik 80-100 ezer

forintból kénytelenek megélni (51), és közülük egy hosszabb riport két asszonyt szólaltat meg „Övék volt a világ és a heti 56 dollár” címmel (54). Az alcím szerint: „Kizsákmányolta a szocialista állam a magyar artistákat”. Kérdésként vetődik fel persze, hogy vajon melyik magyar állam nem zsákmányolja ki a polgárait. Emeljünk ki néhány tárgyi tévedést a cikkből: „a rendszerváltásig a magyar artisták az állami cirkusz alkalmazottai voltak. Csak így volt lehetőség külföldi megbízásokat elvállalni”. Nem igaz. Az artisták ezzel szemben vállalatiként (státuszban vagy éves szerződéssel), vagy pedig impresszáltként dolgoztak, ez utóbbiak az „ügyintézés” fejében a gázsijuk 10-12%-át utalták haza a vállalatnak. Előfordult, hogy a MACIVA-alkalmazottak is inkább a 12% befizetését vállalták, de ez esetben az itthoni teljes fizetésükről le kellett mondaniuk, amely egyébként a kinti diéta, vagyis napidíj (tényleg heti 56 dollár) mellett itthon várta őket.

„A napidíjból... minden egyéb külföldi költségükről saját maguk gondoskodtak”. Nem igaz. Sem az utaztatás, sem az esetleg felmerülő orvosi ellátás, sem az egyéb költségek nem az artistát terhelték. Ha volt előadás, ha nem, a napidíjat minden körülmények között megkapták. Volt, aki saját rekvizittel, kosztümmel dolgozott (ők kaptak térítést, noha valóban nem kielégítő összegben), és voltak, akiknek a vállalat biztosította ezeket. Akik saját autóval, kempinggel (lakókocsi) utaztak, azok kaptak szállástérítést. Az artisták többsége valóban spórolt, főztek akár az ötcsillagos szállodában is, de az még nem a milliárdosok Magyarországa volt. És valóban, „Ruszkiba menni’ büntetésnek számított”. Igen, de a vállalatnak biztosítania kellett a szám- és műsorcseréket, viszont az állami dotáció a kezdetektől fogva a szovjet minta követésének volt köszönhető.

A halálhírek közlése szomorú történeti adalék. Czeisler Ferenc (Tihany), aki pályáján bűvészként indult, majd Dél-Amerikában valóban nagyon jelentős cirkusztulajdonos lett, a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivál örökös elnöke 100. életévében hunyt el (17, 18, 19). Mészáros Michu törpe bohóc az USA-ban lett világfilmek dublőrje, és Michael Jackson barátjaként került reflektorfénybe (36, 37, 38, 39). Gergely László színházi rendező halála is bekerült az év krónikájába, aki egy egészen rövid ideig a MACIVA igazgatója volt (49, 55). Oleg Popov valamennyi egyetemes cirkusztörténeti monográfiában szereplő, és a „Napsugár” bohócként számon tartott személyiség volt (76, 79).

2016-ban az artistaszakmán belül is sok barátja, ismerőse vett végső búcsút Somló Tamástól. Az év elején megjelent egy vele készített interjú (1), amelyben az áll, hogy „cirkuszi akrobataként kezdte”. Valóban, a szó tágabb értelmében a zsonglőr is akrobata (vagyis artista), és Somló Tamás három-négy évig valóban a Luxor csoporttal^[8] dolgozott (először öten, majd négyen, végül hárman voltak), melynek legfőbb erőssége a hármas női koloniban^[9] történő „osztás” volt. A szám megtekinthető a Youtube-on^[10].

A négy nekrológ (43, 44, 45, 46) mindegyikében az áll, hogy Somló Tamás cirkuszi zenebohóc volt. Felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy soha, egyetlen cirkuszban sem tevékenykedett zenebohócként. Az lehetséges, hogy zenészként a színpadon bohóckodott, de cirkuszban soha. Magam is többször hallottam tőle: „bohócipari technikumban végeztem” (vagyis az Állami Artistaképző Iskolában). Minden bizonnyal ez a részéről élcnak szánt, a szakma egy jelentős részében kelleetlenül fogadott kitétel okozhatta a félreértést.

PR-tevékenység, diplomácia, reklám

A cirkusz intézményének további sorsát illető legfontosabb kérdés a politikai döntéshozatalok befolyásolási lehetősége. Évek óta megy a huzavona a Fővárosi Nagycirkusz és cirkuszközpont (kutatóhely, múzeum, archívum) majdani helyének kijelölése körül (57, 58, 61). Nemzetközi PR-tevékenység eredménye a „Cirkusz Világnapja” (27), melyet 2007 és 2010 között csak Európában ünnepeltek meg (28).

Sokat jelent, hogy a római katolikus egyház feje évről évre megtartja szokásos audienciáját (40). A pápa „megköszönte a cirkuszművészeknek és az utcai mutatványosoknak, hogy ’a szépséget és a vidámságot’ hintik el szerte a világban... ’A cirkuszosok és a mutatványosok képesek megnevetetni gyermekeket, felvidítani magányosokat, összehozni az embereket, sőt még egy pápát is megijeszteni, amikor az meg akar simogatni egy kistigris – ilyen nagy a ti hatalmatok!’ – tréfálkozott” a Szentatya.

Remélhetőleg pozitív következményei lesznek annak is, hogy a magyar cirkuszművészet felkerült a szellemi kulturális örökség nemzeti listájára (63, 65, 67). A kezdeményezési és jóváhagyatási eljárás folyamán olyan bakik is történtek, amelyek noha a hozzáértők szemében kétségeket vethetnek fel, de ennek a procedúrának a sikerét egyértelműen a kormánybiztos Fekete Péternek kell köszönni.

A PR-tevékenység részét képező reklámfogás a „Cirkuszok éjszakája” elnevezésű rendezvény (42), amelyen az FNC ebben az évben nem, csak négy vidéki cirkusz vett részt: a Magyar Nemzeti, a Richter Flórián, az Exit és az Eötvös Cirkusz. Talán idesorolható az a hír, mely szerint a magyar és amerikai zászló kitűzése miatt lakossági bejelentés nyomán bírságot kellett fizetnie egy cirkusznak Romániában (71, 72). A fesztiválok rendezése is hasonló célt szolgál, és jó eredménynek számít, hogy a wiesbadeni megmérettetés nyertesei a magyar gumiasztalosok lettek (75), amely csoport egy tagja lábtörést szenvedett később az FNC-ben (82), amit súlyos balesetként is aposztrofáltak (83).

A cirkuszi produkciók, műsorok – fesztivál

A produkciók, műsorok ismertetése során időrendben elsőként a fesztivál jelenik meg (2): mintegy beharangozásul közlik, hogy tizenhárom ország hetvenöt művésze vesz benne részt. „A Fővárosi Nagycirkusz [!] azt szeretné, hogy a közönség a bizalom művészeteként tekintsen a cirkuszra”. A nagyobbik képtelenség az (a kisebbik: nyilván az intézmény vezetője a mondat alanya, nem pedig az épület), hogy egyáltalán miért merülhetett fel egy ilyen óhaj, amikor másként egyszerűen lehetetlenség volna a cirkuszra gondolni. A Cirkusz nem magyarázza a bizalom természetét, mikéntjét, hanem csak felmutatja azt, és a közönség zsigeri-ösztönösséggel reagál. Amint a zsűri is, hiszen a kolumbiai csoport nyerte a fesztivál fődíját a hetes piramissal (5)!

R. Kiss Kornélia (7) kijelenti, hogy kell lennie átjárásnak a hagyományos és az újcirkusz között, és egyértelművé teszi, hogy az utóbbit többre tartja, hiszen művészi, és itt az emberi valójukból is megmutatnak valamit az artisták. Nem az a baj, hogy erre példának egy öreg cirkuszi fogást, a „kamu pacc”-ot (mintha elsőre nem sikerült volna a trükk) hozza fel, hanem az, hogy nem érzi a felelősséget, amelyet magára vállal. Azt sugalmazza, hogy jobb, ha a jelmez (a szakmában kosztümöt mondunk) nem csillog, holott az evolúciós pszichológiai szabályok értelmében, annak csillognia kell, legalábbis akkor, ha azt akarjuk, hogy a kisgyerekek és az „egyszerű embernek” tessenek.

Azt is megértem, bár fatális hibának tartom, hogy össze akarják mosni a színházat a cirkusszal (70), de ha közönségtoborzó kampányt indítanak, miért éppen a zsonglőrt szemelik ki az utóbb említett intézmény reprezentánsául?

Bóta Gábor, aki egy másik műsor kapcsán (80) kifogásolja, hogy ott a szövegek moralizálóan közhelyesek, a fesztivál kritikus ismertetése (6) mellett hasonló esztétizáló frázisokat ereget: „[a cirkusz] arról regél, hogy úrrá lehetünk a szorongásainkon, a félelmeinken, leküzdhetjük a rettegésünket, temérdek munkával, a lélek és a test edzésével, sokra juthatunk. És nem elég, ha mi vagyunk ilyenek, másokban is annyira meg kell bízunk, hogy akár a kezükbe tegyük az életünket. Szakavatott, hiteles társakra kell lelnünk ahhoz, hogy jelentőset alkossunk, magányos farkasnak lenni ma már szinte lehetetlenül nehéz. De a kolumbiaiaknak sikerül, és ez számunkra is felemelő, sőt ösztönző lehet, hogy mi is próbáljuk összeszedni az energiáinkat, összpontosítani az akaratumkat, hogy a saját területünkön elérjünk valamit abból, amit szeretnénk”. A cirkuszzsakértőnek nem ez a dolga. Csupán egyszerű tényeket kell közölnie, amint teszi ezt Trencsényi Zoltán is (10), aki fiatal újságíróként végigvitette magát a magasdróton, és igen: félt. Ezzel a kis anekdotával hitelesítette a szavait: „Láttunk valódi veszélyt, igazi kockázatot, ünnepezt hősöket, és láttunk szerényebb, de mindenképpen tisztességes és szép produkciókat. Megtapasztaltuk megint, milyen az, amikor a cirkuszvilág legjobbjai láttán, pláne a fesztivál győztesei által drótkötélen bemutatott hetes piramist nézve ismét eláll a lélegzet”.

Az FNC-ben futó műsorok sorát a Vízicirkusz (13, 23, 24, 25) nyitja. Ezek kritikái közül legfontosabb közlése miatt az alábbi megállapítást kell kiemelni: „ült is a közelemben olyan gyerek, aki egyfolytában várta a főkákat, majd csalódott”. Gyanítható, hogy a fennakadást az okozhatta, hogy a hatóságok nem engedélyezték az állatok beléptetését az EU területére. Hitem szerint ilyen esetekben a nyilvánossághoz azért kell fordulni, hogy a döntéshozók vegyék figyelembe a gyerekek jogos igényeit, és módosítsák a szigorú előírásokat. A baki beismerése helyett azonban mintha csúsztatva magyarázkodott volna Fekete Péter, vagyis: „kiemelten fontosnak tartja, hogy csak olyan számokat engedjenek be a Fővárosi Nagycirkusz porondjára, amelyekről biztosra vehető, hogy ember és állat harmóniájáról szólnak.”.

Kedves naivitást tükröz a fiatal újságíró rácsodálkozása (25) „most először” – mintha a cirkusz egész története nem arról szólna, hogy felvillantsa „mit adhat hozzá a cirkuszhoz a technika”. A Lúdas Matyi című előadásról R. Kiss Kornélia két cikket is közölt (59, 74). Az utóbbi szerint az előadás „Változatos, szórakoztató, cirkuszba való... Csak a moralizálás unalmas”. „A Fővárosi Nagycirkusz első olyan előadása, ahol van valamilyen történet”. Az újszülöttnék minden vicc új. Érdemes talán felsorolni tehát néhány korábbi műsor címét: Az elrabolt menyasszony 1902, Mesél a cirkusz 1956, Ruszlán és Ludmilla 1983, Cirkusz Odüsszeia 2001.

Az előadás célközönsége az iskolás korosztály, Fekete Péter a cirkusz pedagógiai alkalmazhatósága mellett száll síkra (69). Dicséretes törekvés. Sajnos az újságírók egyike sem világított rá a felmerülő alapvető bökkenőre. Lehet Lúdas Matyit rendezni azért, hogy a gyerekek intenzívebben bele tudjanak helyezkedni az irodalmi alkotás világába, de akkor kötelező hűnek maradni Fazekas Mihályhoz, és el kell felejtetni a művészi vénánkat, amely átíratná velünk az eredeti szöveget. Olyan nincs, hogy ellopjuk a harmadik magyar igazságot, és csak kétszer naspángoltatjuk el Döbrögít, az irgalmasság erényét felmutatva pedig hagyjuk őt megdicsőülni!

Téves Fekete Péternek az a feltevése is, mely szerint „ahogy meg kell tanítanunk a gyerekeket Bartókra, hogy megértsék a komoly zenét, úgy meg kell tanítanunk a cirkuszművészetre is”. Nem kell. A két-hároméves gyerekek is, minden előképzettség nélkül is képesek tökéletesen dekódolni a cirkuszműsor üzenetét, amint annak a lényegét szintén, hogy „őszi éjjel izzik a galagonya”.

Az év végefelé már csak egy cikk került a 2016-os mintába a Dima karácsonya c. műsorról, melyben Bóta Gábor szokatlanul kritikus hangot üt meg: „Nem akarom túldramatizálni a helyzetet, mert azért akadnak jó számok, méghozzá magyarok. Fekete Péter nyáron bemutatott egy méltán nagy sikerű vízi revüt, artista számokkal tarkítva. Az utána következő Lúdas Matyi a színházhoz közelített. Sok kísérletezés után illett volna megnyugtató az artista szakmát, hogy a ház alapfunkcióját, a hagyományos cirkuszt sem hanyagolják el. Ez a nagyon hullámzó színvonalú, gyenge, sőt dilettáns elemeket is sorjázató, nem megfelelően szerkesztett műsor, kevés meggyőző momentummal, egyáltalán nem megnyugtató”.

Állatidomítás

Csak utalásként jelenik meg egy holland állatmenhelyről kiszökött két tigris kapcsán (31) az információ, hogy ott állatkertekből és cirkuszokból „kiszabadított” vadakat próbálnak visszaszoktatni a természetbe. Az igazi cirkuszra vonatkozó cikkeket időrendben a Caselli család produkciója indítja (9): „mekkorát is repül az ember, ha egy elefánt igazán nagyot dobbant”. Teve bóklászott a soproni TESCO parkolójában (62); és az év fotói közé is (86) beválasztott képen (15) a Bazilika lépcsői előtt egy hocholó afrikai [!] elefánt „karjaiban” pózol az ifjú pár. Tessék jól megnézni az örömanya és az örömapa arcáról leolvasható koncentrációt!

[1] http://epa.oszk.hu/01400/01461/00035/pdf/EPA01461_cirkuszi_akrobatika_2017_1_03.pdf

[2] A hivatkozott cikkeket a zárójelben szereplő szám alapján lehet beazonosítani, amely a lapunk előző számában (2017 tél X/4. http://epa.oszk.hu/01400/01461/00038/pdf/EPA01461_cirkuszi_akrobatika_2017_4_03.pdf) közölt Maczák-féle segédlet sorszámozását követi.

[3] A szakszavak írásmódjának nincsen érvényes, pl. az Akadémia által hitelesített verziója. Magam is többször hallottam már a 'loncsol' lexémát (főleg fiatalabbaktól), de én inkább az elegánsabbnak tűnő 'londzsiroz' kifejezést preferálom, már csak a klasszikus Kormos István vers konnotációját elkerülendő is: „lompos, loncsos és bozontos, piszén pisze kölyökmackó”.

[4] 1950-1980 között jogelődje az Állami Artistaképző Iskola volt, ma Baross Imre Artistaképző Intézet Előadó-művészeti Szakgimnázium.

[5] Az akkori gyakorlat szerint a diploma megszerzésének módja lehetett, hogy az érettségi bizonyítvány és egy megfelelő artistaprodukció bemutatása nyomán szakdolgozatot írhatott a külső jelentkező is.

[6] Alapesetben az Artistaképzőben négy év klasszikus balettot és ugyanennyi egyéb táncot tanulnak a növendékek. Lásd pl.: <http://epa.oszk.hu/01400/01461/00004/2016.htm>

[7] Az NKA-támogatásokra egyetlen pillantást vetve is kiugróan magas összeggel találkozhatunk a szakmában odaítéltek átlagához képest: http://www.nka.hu/archivum/tamogatasok/miniszteri_tamogatasok/49_150201_150228

[8] A kevés levéltári adat csak a szezonok résztvevőiként tesz említést a számról (Bulgária, Izrael, Anglia, Dél-Amerika), ill. a vállalat művészeti vezetője erősnek minősíti, de például az izraeli fogadó fél kritikával szól a produkcióról (Aron Berman 19670502-én kelt levele / Országos Levéltár XXIX-I-3-as fond, 24-es doboz).

[9] Elsőként a mitli, majd az unter (középső, alsó) ment férjhez és szállt ki a csoportból.

[10] <https://www.youtube.com/watch?v=gK1LJKR967A>

Forrásközlemények I.

[--- Dr. Siklóssy László: A magyar sport ezer éve I-III* \(szemelvények 2. rész\) >>>](#)

Dr. Siklóssy László: A magyar sport ezer éve I-III* (szemelvények 2. rész)

Igricek, professzionátus akrobaták

E tétel, melyet most megállapítani véltünk, hogyan egyeztethető össze fennmaradt irodalmi emlékeinkkel? Miután e kérdésre feleltünk, az igrícvilág néhány régészeti és művészeti emlékével fogunk foglalkozni.

Hogy *igríc* mit jelent, azt megmondja a XV. századi Schlögli Szójegyzék. Eszerint jelentése *mimus, pantomimus*. Diefenbach *Novum Glossariuma* szerint *palpo, palpanista, goucklert, azaz Gauklert, kóklert jelent*. Kutassunk még az igríc szó szinonimái után s a Schlögli Szójegyzék következő soraiban megkapjuk a *cantatrix, gestulator (gesticulator) és palpanista* szavakat. Magyarországi okleveleinkben az igríc szó ellenértékeséül a *joculator* szót találjuk; végezetül az 1279. évi budai zsinat határozatai közt megkapjuk a híres nyolcadik kánont, amely megtiltja a papoknak, hogy *joculatorokra, mimusokra és histriókra* figyeljenek.

E néhány sorban össze is van tömörítve az igríc-kérdés egész problémája, amelynek hosszas boncolgatásával nem akarom untatni az olvasót, aki annyit máris megérez, hogy a vágások tarka tömegében olyan mindenféle árnyalatú 'alakos' volt, hogy a középkor maga sem tudta, hogyan nevezze őket; e szócsoportosítás is azt mutatja, hogy *igríc* mindenesetre gyűjtőneve lehetett az ilyen alakosoknak, mulattatóknak, akik közt azonban nagyobb számban voltak kóklerek és akrobaták, mint az irodalom és költészet képviselői.

Két forrásom van még az igríciség mivoltának megértésére. Az egyik *Comenius Ámos János*, aki *Eruditionis Scholasticae Atrium* című munkájában elmondja, hogy *kik azok a mutatványosok, akik a népet elsősorban gyönyörködtetik*. Ezek a *gesticulátorok*, a *neuropasták* vagy *funirepusok* (kötéltáncosok), a *petauristák* (akrobaták, kontorzionisták) és a *pantomimusok*. Engem nem zavar az, hogy *Comenius* a XVII. században élt. A nép szórakozás dolgában rendkívül konzervatív. Az *artisták* meg épenséggel ragaszkodnak a régi formákhoz: az újat mindig a régihez építik hozzá. *Comenius* felsorolásában semmi olyasmi nincsen, ami ne lett volna meg a középkorban. Én az igricek számbeli nagy többségét ilyennek látom.

Comenius életének legszebb éveit hazánkban töltötte, amint arról még bőven lesz szó. Ha rá hivatkozom, nem idegenbe megyek példáért. Ellenben idegenbe megyek egy középkori bizonyítékért. Ha ugyanis *igríc joculator* jelent, mégis csak illik szem előtt tartanunk, hogy az egykorú szakmabeliek mit értettek a *joculator*-mesterség alatt. *Guiraut de Calanson*, középkori provençal dalnok, egy versében elmondja, hogy mi mindent kell egy *jongleurnek, azaz joculatornak* kilenc hangszer kezelésén kívül tudnia. Tehát: táncolnia és bűvészkednie kellett; különösen apró golyókat és késeket a levegőbe dobálnia, elkapkodni kellett tudnia; a madarak énekét kellett utánoznia, bábukat táncoltatnia, karikákon és táblákon ugrálnia; alakoskodásához piros jelmezzel kellett bírnia, melybe egészen beburkolózhatott, hasonlóan oly jelmezzel is, mellyel ördögöt vagy kísértetet ábrázolhatott; lábán botot egyensúlyozni, kötéltáncossághoz értenie kellett.

Bárhogy nézem is tehát a dolgot, az igricfogalom meghatározásában a genus proximum: akrobata. Akrobata, akitől az a kor, amely nem ismerte az artisták mai munkamegosztását, sok minden mást is elvárt, elsősorban: mókákat.

* Budapest: Országos Testnevelési Tanács 1927-1929 – I. kötet 100-101. Oldal

--- Jakob Portes – Blondin >>>

Pesth*

Mit gnädigster Bewilligung wird heute Donnerstags den 16-ten May 1811

Zum Vortheil des **Jakob Portes** die **Gymnastische Gesellschaft**

unter der Direction des Herr **Blondin**

im Freyen die Ehre haben folgende neue Stücke zu zeigen.

Erste Abtheilung.

Tanz auf dem gespannten Seil mit Ballanzierstange.

1. Wird der lustige Bajazo mit einen türkischen Solo sich zeigen.
2. Wird Baptist Blondin mit mehreren neuen Pas ein Allgierisches Solo tanzen.
3. Wird Melle. Blondin sich in ihrer ganzen Force zeigen.
4. Wird Herr Portes ein ganz neu erfundenes ungarische Solo tanzen.
5. Wird Madam Chancele ein großes englisches Solo tanzen und dann mit Melle. Blondin die italienische Colecion zeigen wo beide auf einem Seil zugleich speißen werden.
6. Wird Herr Portes ein großes komisches tartarisches Solo tanzen und vor und rückwärts Salto Mortale machen.

Zweyte Abtheilung.

Tanz auf dem gespannten Seil ohne Balanzierstange. Mad. Chancele Herr Portes Baptist und Melle. Blondin werden mit verschiedenen neuen Stücken, ihre Aufwartung machen.

Dritte Abtheilung.

Wettanz der Springer.

Zum gänzlichen Beschluß folgt

Die große Ascension mit einen brillanten Feuerwerk wo nähmlich Herr Portes ohne Balanzierstange mit 2 Fahnen und ganz in Feuer begleitet, seinen Marsch antreten wird.

Poher gnädiger Adel! löbl. k.k. Militär! verehrungswürdiges Publikum!

In tiefester Ehrfurcht mache ich meine unterthänigst gehorsamste Einladung, und bin in der Frohen Erwartung eines gütigen und zahlreichen Besuchs. Als Fremdling kam ich hierher, und laut war der Lohn meiner Bemühung, deshalb will ich auch heute alle meine Kräfte aufbieten, und nicht eher eine so edle Nation, die Künste und Wissenschaften zu lohnen weiß verlassen bis ich mich nicht ganz mit meinen Talenten gezeit; mir ihre gänzliche Zufriedenheit erworben habe; zu diesem Endzweck ich noch einmal die große Ascension ohne Balanzierstange wählte, was mein größtes Meisterstück ist, denn mein größter Lohn wird er sein, wenn Sie am heutigen Aben befriedigt den Schauplaß verlassen und glücklich

werde ich mich preisen, wenn es mir gelungen ist, durch die precise Darstellung, Ihnen einen Beweis meiner tiefesten Verehrung gegeben zu haben.

Eines hohen Adel, löbl. k.k. Militär, und verehrungswürdigsten Publikums unterthänigst gehorsamster Jakob Portes.

Wenn die Witterung nicht gestatten sollte heute zu spielen, so wird die Vorstellung auf dem andern Tag verschoben.

Preise der Plätze:

Nobel-Gallerie 3 fl. Erster Plaß 2 fl. Zweiter Plaß 1 fl.

Die Kassa wird um halb 3 Uhr eröffnet, der Eingang ist bekannt.

Der Schauplaß ist in hochgräflithrn Bathnanschen [?] Garten. Der Anfang ist Prezise um 4 Uhr.

* Országos Széchenyi Könyvtár Színháztörténeti Tár

[--- Carolina Bernhardt >>>](#)

Im Redouten-Saale* werden heute Samstag den 21. Juni 1834 unter dem Titel:

Wunder der natürlichen Magie, dargestellt eine Reihe überraschender Kunststücke aus dem Gebiete der unterhaltenden Physik, Chemie und Mechanik von

Carolina Bernhardt

königl. preußische kats. russische Hofkünstlerin und Professorin, Schülerin des berühmten Eskamoteurs Pinetti, und Künstlerin der natürlichen Magie.

Hauptgegenstände sind:

1. Ein Automat, welcher die Fragen, die man an ihn richtet, an einem Trinkglase anzeigen wird.
2. Des Königs Befehl. Friedrich der Große, König von Preußen war einst durch ein Kunststück, welches Philadelphia die Ehre hatte Sr. Majestät zu zeigen, in gerechtes Erstaunen geseßt, dasselbe überraschende Kunststück soll auch hier producirt werden.
3. Das physikalische Treibhaus
4. Die Zauberproduction aus dem Munde.
5. Die fliegenden Stücke.
6. Der bezauberte Schäferstab.
7. Die Regel-Verwandlung, ein selbst erfundenes Experiment.
8. Die verwandelten Stücke, oder die Erscheinung der vierfüßigen Thiere.
9. Das bezauberte Bisquit.

Ein Nachspiel, welches nicht zur Vorstellung gehört, und besteht in einem ungarischen National Riesen-Tanz, welcher noch nie so kunstreich gesehen wurde.

Die Obengenannte hat durch die Neuheit, Anwechslung und Zauberkraft ihrer Kunstverstellungen in allen großen Städten Deutschlands eine so ehrenvolle Anerkennung und Theilnahme gefunden daß sie die schmeichelhafte Hoffnung nährt auch bei den künststanigen Bewohnern dieser Stadt auf eine solche huldvolle Auszeichnung rechnen zu dürfen.

Preise der Plätze in C. M.

Erster Plaß 24 kr. Zweiter Plaß 12 Gallerie 6 kr.

Zur größeren Bequemlichkeit sind auch Billets in der Wohnung der Künstlerin im hohen Hause von Morgens 9 bis Nachmittags 5 Uhr im ersten Stock-Zimmer Nro. 1 zu haben.

Die Kassa wird um 7 Uhr geöffnet. Der Anfang ist um 8 Uhr.

Kunstliebhaber können im Gebiete der natürlichen Magie auch Unterricht erhalten.

[* Országos Széchenyi Könyvtár Színháztörténeti Tár](#)

Forrásközlemények II.

--- Ungarische Spezialitäten >>>

Ungarische Spezialitäten*

Das ungarische Volk darf sich rühmen, eine grosse Anzahl bedeutender Talente auf allen Kunst-Gebieten hervorgebracht zu haben. Was speciell das Theaterleben anbetriift, hält es getrost den Vergleich mit Deutschland aus. Man braucht nur einige Schauspieler und Bühnen-Künstlerinnen, die dem Ungarlande entsprossen sind, mit Namen aufzuführen und man wird Namen nennen, die in der ganzen Welt bekannt sind. Denn wer hat nicht von einem Adolf Sonnenthal, Siegwart Friedmann, Emerich Robert und Ludwig Barnay gehört oder von einer Katharina Frank, Marie Barkány und anderen Bühnengrössen?

Fast noch mehr Kräfte, als Ungarn dem Theater und zumal dem deutschen Theater zugeführt hat, hat es der Specialitätenwelt geliefert. Unter diesen ungarischen Spezialitäten nimmt die Ungar-Sängerin oder, wenn sie ungarisch und deutsch singt, ungarisch-deutsche Liedersängerin genannt, den ersten Rang ein. Es gibt wohl keine Spezialitätenbühne auf der ganzen Welt, die nicht eine „schöne Ungarin“ zu ihren Mitgliedern gezählt hat oder zählt. Die ungarische Soubrette ist schon äusserlich eine gewinnende Erscheinung. Glänzend schwarzes Haar, schwungvolle Brauen, sprechend schwarze Augen ein sinnlicher Mund, ein volles Kinn und ein kräftig gewölbter fester Bau der Brust sind die hervorstechenden körperlichen Merkmale der ungarischen Frauen. Die Ungarinen haben das, was man Race nennt, und ihrem Reiz haftet nicht selten etwas beinahe Creolisches Quadronisches an. Ihr Naturel ist rasch, sanguinisch, ehr Empfinden elementar, aber mit jener Anmuth, die sonst nur ein Vorrecht genialer Frauen ist, wissen sie die stürmischen Wogen der Lust reizvoll zu glätten. Ein primitiver, ungesuchter Einklang zwischen Empfindung und Vortrag ist ihnen allen eigen, und dieses natürliche Wunder, diese wunderbare Natürlichkeit schafft jenen undefinirbaren Zauber, der vor ihnen ausgeht und der sozusagen dasselbe ist, was man in der Physik strahlende Wärme nennt. Die ungarische Sängerin hat eine Neigung und ein Talent sich in Scene zu setzen, aber die hat auch eine grosse metallische und melodische Stimme, ein jede innere Erregung leicht und treu widerspiegelndes Mienenspiel und eigenartige Kunst der prononcirten Betonung, die sie zur begeisternden Volkssängerin stempelt. Die besten ungarischen Soubretten, eine Ferenczy Zsófia, eine Horváth Rózsika u. A. setzen überdies ihren Stolz darin, bis in's kleinste Detail des Costümes getreu den Charakter der Heimath zu wahren, der sie entsprossen sind. So sind sie in bescheidenerem Rahmen genau dasselbe, was die unvergleichliche Liedersängerin und Schauspielerin Louise Blaha für das specifisch ungarische Volksstück ist: die Verkörperung des anmuthigen und feurigen Typus der ungarischen Frauen, dieser berausenden Sirenen und schmetternden Haidelerchen!

Nächst der ungarischen Soubrette müssen dem musicirenden Zigeuner als einer ungarischen Spezialität, die in den Kapellen der Gärten und auf den Gesellschaften der vornehmen Welt von Budapest ihre Weisen aufspielt, einige Worte gewidmet werden. Die von Franz Liszt in seinem Buche „Die Zigeuner und ihre Musik in Ungarn“ aufgestellte Behauptung, dass die Ungarn ihre Musik von den Zigeuner angenommen hätten, ist längst widerlegt worden. Sie widerlegt sich durch die Reiche musikalische Vergangenheit des Ungarlandes selbst. Der Zigeuner erlernte die Musik erst in Ungarn von Fachkundigen Musikern und erlernt sie noch heutigen Tages fortwährend. Einige wenige Zigeuner-Banden sind fachmässig musikalisch geschult, die anderen ahmen ihnen mit mehr oder minder Glück nach. Die ältere Musik erbt sich bei diesen braunen Musikanten traditionell fort, dass heisst der Primgeiger erbt vom

Primgeiger, und so der Contrist, der Clarinettist der Cymbalist u.s.w. von ihren Vorgängern. Uebrigens hat der ungarische Zigeuner nicht einmal für seine Geige eine Zigeunerische Bezeichnung, sondern nur ungarische (hegedü) und rumänische Benennungen (Cittera-Cither.) So ausgezeichnet das Spiel der Zigeuner infolge ihrer dauernden Beschäftigung mit der Musik und einer angeborenen Improvisationsgabe nicht selten ist, so wenig bedeutende Komponisten haben sie hervorgebracht. Der grösste zigeunerische Tonkünstler war Johann Bihari, geboren zu Abony in Pest-Piliser Comitat, gestorben zu Pest 1828. Er hatte sich achtzehnjährig mit der Tochter des berühmten Cymbalschlägers Simon Banyák vermählt.

Es wohnt dem Charakter des geborenen Ungarn ein stolzes Selbstbewusstsein, eine cavaliermässige Ritterlichkeit und ein Hang zum Abenteuerlichen inne, die ihn einerseits befähigen eine Mehrheit von Individuen zweckmässig um sich zu schaaren, und andererseits für grossgedachte Unternehmungen geeignet machen. Ich möchte als bemerkenswerthe dritte Spezialität Ungarns seine Direktoren der „Spezialitäten“ erwehnen. Leute wie ein Bolossy Királyfy, der in seinen orientalisch prächtigen, an die Wunder von Tausend und einer Nacht gemahnenden Riesen-Bühnenspiel alle Genres der Kunst zu einem grossen Ganzen verschmilzt, das einen bedeutenden Eindruck nicht verfehlen kan, sind für ihre ungarische Heimath durchaus typisch. In ähnlicher Weise versteht z.B. Direktor Somossy vom Etablissement Somossy in Budapest mit seltenem Organisationstalent seinem Theater in einer der civilisirten Grossstadt würdigen weise jede Art von Fortschritt zukommen zu lasen. Es ist einem gedeckten Tische vergleichbar, wo jeder Gaumen seine Befriedigung findet.

Eduard Romanowski

* Internationale Artisten Revue Budapest, 20. Nov. 1895.

MAE Meghívó*

Erről is, arról is...

Barokaldi József igazgató. A magyar artistavilág egyik kimagasló tagja volt Barokaldi József, kinek elhunytáról az egész magyar sajtó osztatlan részvétellel emlékezett meg. Mi Barokaldi Józsefben nemcsak az artistáknak igazszívű szószólóját siratjuk meg, ki élete végéig rendíthetetlen harcosa volt eszméinknek, hanem az artista-kultúra egyik legkiválóbb zászlóvivőjét, aki mindig – még a legnagyobb áldozatok árán is – arra törekedett, hogy az artistaság ne süllyedjen kóklerséggé, ne legyen csepürágóvá. Szilárd jellemű ember volt és becsületes gondolkozású, nem elégedett meg azzal, hogy hangzatos-vásári ordítózással publikumot csődített arénájába, hanem igyekezett is a közönség pártfogását hozzáértő, szakavatott artisták nívós mutatványaival meghálálni. Cirkusza, melyre nemcsak budapesti, hanem pesti emberek is emlékeznek még, érthetően, a városliget legfrekvenciáltabb szórakozóhelyei közé tartozott. Előadásaiban ép oly örömet talált az intelligens néző, mint a legkisebb igényű cselédleány. Barokaldi működését mindenfelé méltányolták is; a hatóságok és különböző fórumok készséggel támogatták minden tervét, szelvényben-hosszában tiszteletbeli állásokkal tisztelték meg és természetesen egyesületünk is sietett őt tiszteletbeli tagjává megválasztani. Barokaldi eredetileg olasz származású ember volt, és úgynevezett ligeti néven Garibaldi-nak eveztek, mindazonáltal megtanulta nyelvünket, szerette a magyarokat, ahol lehetett ezt be is bizonyította és Magyarországot második hazájának nevezte. Nyolcvanhat éves korában végelgyengülésben hunyt el. Utolsó útjára százakra menő tömeg, mindmegannyi híve és most igaz siratója kísérte el.

Temetésén a Magyarországi Artista Egyesület képviselőjében ott voltak: Szabó Sándor alelnök, Baumann Károly, Palotta Frigyes, a Könyöt és Beketow cirkusz tagjai stb. Barokaldi koporsójánál a Magyarországi Artista Egyesület nevében Aczél Viktor tartotta a következő beszédet:

„A Magyarországi Artista Egyesület nevében jöttünk ravatalodhoz, hogy megilletődéssel búcsúzzunk Tőled, aki az artistapályának majdnem semmiből való megteremtésében komoly és küzdelmes munkássággal vettél részt és egyike voltál azoknak, kik nimbuszt szereztek az artistahivatásnak. Részt vettél Te is abban a nagy, lendületes munkában, amely a 40 év előtti Pestből a mai kulturált világváros variété művészetét alapította meg és nincsen Pestnek egyetlen polgára sem, aki ne ismerné és ne tisztelné nevedet, annak nevét, akiével a mi városligetünk artista-kultúrája egybeforrt. Midőn számodra, Barokaldi József, aki egyesületünknek egyik legrégebbi buzgó tagja voltál, leteszem a magyar artistaság könnyes koszorú-virágjait, mindnyájunk szívéből szólok, ha azt mondom: hogy mindenkor annyi szeretettel és tisztelettel fogunk Reád gondolni, mint amennyi tiszteletet és megbecsülést szerezteél Te a mi pályánknak. Barokaldi József, Isten veled!”

Barokaldi József halála alkalmából a Magyarországi Artista Egyesület az özvegynek és családjának részvételt fejezte ki.

* M.A.E. I. évfolyam 1. szám 1915. február 15. A "MAGYARORSZÁGI ARTISTA EGYESÜLET" hivatalos közlönye p. 3.

--- A világliga >>>

A világliga*

Egy gondolat, egy cél! Ez a mottója a világligának, amely tömörítette a világ artistáit oly szövetségben, melyet egy gondolat hevít és amelynek egy szent célja van csupán: boldoggá és nagyvá tenni az egész artista társadalmat, megbecsültté és tiszteltté tenni a művészetet, amelyben ez a társadalom egybeforr.

Az a nagyszerű cél, melynek érdekében a világliga alakult, át kell, hogy hasson minden artistát, akinek oltára a színpad, porond, vagy a pódium, melyen a kenyerét keresi.

Az artisták e nagyvilágon mindenütt testvérek, egy nagy család közös gyermekei, akiknek közös az érdekük. E közös érdekek megvédésére alakult a világliga. Olyan az, mint a többgyermekes apa, aki salamoni igazságot szolgáltat a veszekedő gyermekei között.

Amikor az ember idegenek közé kerül, fokozottabban kel érdekei védelmére. Ma már büszkén elmondhatjuk, hogy a magyar artista sehohsem idegen, mert a világliga karja mindenkit átfog és ujjai mindenhova elnyúlnak.

Küzdelem és harc nélkül nincs győzelem és nincsen eredmény. Ez nemcsak a Magyarországi Artista Egyesület történetében volt így, hanem azt a sokkal hatalmasabb Internationale Artisten Loge és egyéb testületek is tapasztalták.

Rettenetes küzdelmek előzték meg ezt az időt, amíg a Loge a mai ragyogó magaslatára tudott felemelkedni. Mennyi surlódást, mennyi veszekedést, ellenségeskedést, egyes emberek kicsinyes támadását, nagyhangú, de üresfejű emberek hatalmi vágyát kellett letörni, míg végre M. B. Konorah került a hatalmas testület élére, aki vasakarattal, erős kézzel, az artisták iránti lángoló szeretettel rendet tudott teremteni.

Micsoda úttörő munkát végeztek a korán elhunyt Herzberg Leo, Waldoff Ewald, továbbá Gregori, Clermont, Wotpert, Allison Ottó, Schwarz fivérek és még sokan a választmány tagjai közül.

Ha ma az I.A.L. a német artisták büszkesége, ha ma a világ valamennyi artistája tisztelettel és megbecsüléssel tekint fel a Logera, az Konorahnak és önfeláldozó munkatársainak az érdeme, akiknek a német artista soha el nem múló hálával tartozik.

Konorah nyughatatlan vére nem elégedett meg azzal, hogy a német artista társadalmat, annak anyagi és erkölcsi érdekeit sziklaszilárd alapokra fektette, hanem szüntelenül azon dolgozott, hogy a világ összes artistáit közös nagy szövetségbe tömörítse.

Ezzel a nagy gondolattal még jóval a háború előtt foglalkozott. Kezdeményezését mindenütt a legnagyobb örömmel fogadták, de egyszerre csak kitört a világháború, mely a gyönyörű tervet halomra döntötte.

Öt évig aratott a halál, tobzódott a népek örülete és sok mindent eltemetett. De a világszövetségbe való egyesülés nagy gondolatát még a háború sem tudta eltemetni.

Az artista hivatás nemzetközi, a művészet hazája széles e nagy világ, tehát parancsoló szükség van az artista művészetet egybefogó hatalmas világszervezetre. Ezt a szükségét átérezte mindenki, tehát létrejött a világliga.

A háború után ugyancsak a Logeben vetették fel újra a világliga megteremtésének szükségét. És csodálatos, hogy éppen francia részről fogadták a német ötletet a legszívélyesebben és Villette a „Syndicat des Artists” elnöke, a leglelkesebb híve lett a világliga eszméjének.

Az eszmét rövidesen tett követte. Az artisták 1921 február 12., 13. és 14-én megtartották első világkongresszusukat Rotterdamban, melyen a Magyarországi Artista Egyesület[et] a bécsi I.A.O. és a berlini I.A.L. képviselte.

(Bakay Arnold nevéhez fűződik az I.A.O. alapítása, aki egyesületét 1918-ban alapította tizenkét hűséges társával. Annak felvirágoztatása és hatalmassá tétele bizonyítja azt a nagy akaratot, ami Barkayban rejlik és azt az emberfeletti kitartást, ami ennek az embernek a sajátja. Nagy szüksége is volt Barkaynak a kitartó szívósságra, mert ellenségei nem kímélték a támadástól. De Barkay ment előre a maga útján, csupán egyetlen cél[t] ismert, az artistatársadalom szociális helyzetének elviselhetővé tételét.)

A világkonferenciára elkísérték Barkayt, Casimir Carangeot és Marc Turc artisták. Résztvettek még Hollandia, Németország, Franciaország, Anglia, Belgium, Spanyolország és Skandinávia képviselői is.

Nagy lelkesedéssel elhatározták a világliga megalakítását. Csupán egyetlen hang nyilatkozott meg a megalakítás ellen: Anglia képviselője részéről. Bailay Monte, az angol Varieté Artistes Federation titkára a leghatározottabban kijelentette, hogy még nem érkezett el az ideje a világliga megalakításának. Az angol artisták el vannak tökévelve annak a keresztülvitelére, hogy a békekötéstől számított három évig, a volt ellenséges állambeli artistákkal nem lépnek fel egy színpadon. Ez a három év pedig kezdődik akkor, amikor Anglia megköti Törökországgal a békét. Ez pedig még a mai napig sem történt meg. Ennélfogva az angolok nem léphetnek be a világligába. Már pedig Anglia részvétele nélkül világliga el sem képzelhető. Ha ennek dacára is megalakítanák a ligát, azt Anglia ellen irányuló kontinentális és ellenséges koalíciónak fogják tekinteni, mely ellen a Federation tiltakozik és minden olyan nemzettel szemben, amely a világligához csatlakozik, bojkottal fog védekezni.

A nemzetközi konferencia nem ijedt meg az angol képviselő fenyegetésétől és elhatározta a világliga megalakítását. A határozat meghozatala után Anglia képviselői eltávoztak a kongresszusról.

Az angolok ezen eljárása teljesen érthetetlen, mert arra semmi okuk sem volt. Közismert tény az, hogy a világháború alatt úgy Németországban, mint a volt monarchia területén az ottragadt angolok a legemberibb bánásmódban részesültek. Internálva egyáltalán nem voltak, teljesen szabadon mozoghattak, sőt a kenyérüket is megkereshették. Úgy látszik, ezt már Anglia elfelejtette.

A világliga megalakult, ami kizárólag Konorah és Barkay erőteljes fellépésének volt köszönhető, akik éles szavakkal bírálták az angol kiküldött embertelen felszólalását.

A Magyarországi Artista Egyesület, tagjai érdekében természetesen örömmel csatlakozott a világligához, mely ma már kebelében összpontosítja a művelt nemzetek többségének artistaságát.

Az első évi működéséről most számolt be a világtkongresszusnak, melyen a mi egyesületünk már önállóan képviseltette magát: Róland Róbert ügyvezető igazgató és Wiedmayer Fred számvizsgáló által, akik hazajövetelük alkalmával a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak a liga áldásos működéséről.

Az angolok még most is duzzognak, de remélhetőleg nem sokáig, mert fel fog bennük támadni az egészségesebb, gyakorlatibb és mindenek felett az emberies érzés és megszüntetik az indokolatlan bojkottot.

Addig pedig az Isten vezérelje gyönyörű munkájában a világligát – Anglia részvétele nélkül is!

* Békásy Jenő és Seidl Albert (szerk.) *Jubileumi Album 1897-1922* Kiadja a Magyarországi Artista Egyesület 25 éves fennállásának emlékére (45-47. o.) Írta: Seidl Albert

Forrásközlemények III.

[---](#) [MACIVA-statisztikák] >>>

[MACIVA-statisztikák] *

Bel- és külföldi műsorszolgáltatás bevételeinek összege és aránya százalékban kifejezve 1960-1969

Évszám:	Bevétel összesen	Ebből	Belföld	Külföld
1960	27775000		88,2	11,8
1961	29888000		78,9	21,1
1962	32805000		91,1	8,9
1963	33204000		72,6	2,74
1964	33440000		67,9	3,21
1965	39811000		54,3	45,7
1966	41265000		60,7	39,3
1967	45334000		60,5	39,5
1968	53307000		60,7	39,3
1969	57094000		55,4	44,6

Külföldön szereplő magyar artisták szám 1954-1969

Év	Személyek száma
1954	44
1955	205
1956	435
1957	345
1958	87
1959	446
1960	347
1961	327
1962	310
1963	502
1964	425
1965	487
1966	441
1967	576
1968	358
1969	473

Artistaművészek 1954 – 1960 között az alábbi országokban vendégszerepeltek

Afrikai országok	Csehszlovákia	Izrael	Olaszország
Albánia	Dánia	Japán	Románia
Anglia	Egyiptom	Jugoszlávia	Spanyolország

Argentína	Finnország	Kína	Svájc
Ausztrália	Franciaország	Lengyelország	Svédország
Ausztria	Görögország	Luxemburg	Szíria
Belgium	Hollandia	Marokkó	Szovjetunió
Brazília	India	Mongólia	Törökország
Bulgária	Irak	NDK	Új-Zéland
Ciprus	Irán	NSzK	USA
Chile	Írország	Norvégia	Vietnam

Összesen 5805 fő 44 ország

* *A PORONDON... a magyar artistaművészet 25 éve* A Magyar Cirkusz és Varieté Igazgatósága, Párt és Szakszervezete kiadványa (1969. novemberében meghirdetett pályázatára érkezett pályaművekből) 62-63. o.

[--- Ungarischer Staatscircus \[1977\] >>>](#)

Ungarischer Staatscircus [1977]*

Sehr geehrte Klassenleitung, liebe Kinder!

Großes Volksvergnügen erlesener Art steht den Berlinern und ihren internationalen Gästen bevor.

Die AMK-Berlin hat sich eine besonders attraktive Veranstaltung, die wohl jeden von uns persönlich anspricht, einfallen lassen. Eines der klassischsten und bewundertsten Zirkusunternehmen der Zeit, der Ungarische Staatscircus konnte für ein einmaliges Sondergastspiel nach Berlin verpflichtet werden. Ab 1. September 1977, wird auf dem Zirkusgelände am Lützowplatz, dieser renommierte Zirkus in einer festlichen Premiere sein vielziteres Können zeigen. Artisten und Tiere bieten Ihnen in dominierender Stellung ein unvergeßliches Erlebnis hoher Zirkuskunst.

Damit alle Berliner Schulkinder in den Genuß dieser einmaligen Veranstaltung gelangen können, überreichen wir Ihnen in der Anlage Gutscheine für den preisermässigten Besuch für nun DM 5,- können die Kinder gegen Vorlage des Gutscheines an den Zirkuskassen oder im Vorverkauf, eine Eintrittskarte für den 3. Bis 1. Platz erwerben, oder für DM 6,- eine Eintrittskarte für Parkett und Spersitz.

Diese Gutscheine haben zu allen Vorstellungen Gültigkeit, also auch Samstag und Sonntag!

Herzlich willkommen und viel Spaß und Freude im

Ungarischen Staatscircus

Eine Veranstaltung der AMK-Berlin

[a baloldali margón:] 20 Weltstadt Starnummern / Lützowplatz Nur kurze Zeit! / Tägl. 15.30 und 19.30 Uhr. Sonntags 14.30 u. 18.00 Uhr / Tierschau tägl. 10.00-19 Uhr / Zirkustelefon: Tel. 2 61 60 26 /Der Zirkus des Jahres! / Lützowplatz: Autobus 16, 24, 29, 69, U-Bahn Nollendorfplatz / Einmaliges Sondergastspiel! / Ermäßigungsscheine: Zirkus Büro, DGB, DAG.

* [McTEKA-Archivum](#)

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége*

Budapest VI., Gorkij fasor 38.

Telefon: 425-756

Postafiók: BP: 76. PF. 7-8

Postai Irányítószám: 1406

Budapest, 1981. Október 12.

Tárgy:

Ügyintéző:

Hiv.szám:

Kedves Elvtárs!

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége és az MSZMP Budapesti Oktatási Igazgatósága tisztelettel meghívja Önt 1981. november 17-én, kedden délután fél három órára a Fészek Művészklubban /Budapest, VII. Kertész u. 36./a

Tradíció és korszerűség a művészetben

Témaköréből megrendezésre kerülő nyílt vitára.

A vitát vezeti: Fukász György, a filozófiai tudományok doktora, tanszékvezető egyetemi tanár

Vitaindítót tart és a kérdésekre válaszol:

Ancsel Éva, kandidátus, egyetemi docens,

Hermann István, akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár,

Maróthy János, a zenetudományok kandidátusa, osztályvezető

Tóth Dezső, az irodalomtudományok doktora, miniszterhelyettes

Kérjük, hogy megjelenésével, aktív közreműködésével és hozzászólásával járuljon hozzá a rendezvény sikeréhez.

Elvtársi üdvözlettel

Simó Tibor s.k.

főtitkár

* McTEKA-Archívum (Artistaművészek Szakszervezete dokumentáció)